

گفت‌و‌گو با دبیران
هنر استان قزوین

داشته‌های هنری سرمایه‌های بی‌زوال

رشد آموزش هنر

اشاره

استان قزوین از دیرباز گهواره و پرورش‌دهنده هنرهای فاخر این سرزمین بوده و مفاخر و مشاهیر این شهر همواره از پیشگامان هنر معاصر و گذشته کشور بودند. این سؤال مطرح است که در روزگار ما وارثان هنرمندان بزرگ این شهرستان تا چه اندازه تجربیات و داشته‌های هنری خود را با زبان دل‌نشین به دانش‌آموزان دیار خود انتقال می‌دهند. در گفت‌و‌گویی انجام پذیرفته با دبیران هنر استان قزوین تلاش کردیم درون‌مایه‌ای از چگونگی و روند آموزش هنری استان از زبان دبیران هنر ارائه شود. امید آن که نکات مطرح‌شده بتواند گوشه‌ای از ذهن مخاطبان رشد آموزش هنر را به خود مشغول دارد. در این نشست اعضای هیئت تحریریه نیز نکاتی را ارائه دادند.

از حضور گرم و صمیمانه همکاران در شهر هنر آفرین قزوین سپاسگزارم برای شروع بحث از دوستان تقاضا می‌کنم دیدگاه خود در مورد برنامه‌های درسی و تجربیات در زمینه بهبود آموزش هنر ارائه کنند.

بر عهده ماست که هنر را پیگیری کنیم تا این بخش ان شاء الله به حدی برسد که در کنار ۵ ساحت دیگری که عرض کردم، بتواند حرفی برای گفتن داشته باشد.

نظام دوست

من در شهرستان البرز و در دبیرستان البرز تدریس می‌کنم و ۱۵ سال سابقه دارم.

مجتبی بابائیان با سلام، در چهل سال سابقه تدریس که داشته‌ام بیش از ۳۶ سال آن را هنر تدریس کرده‌ام. یعنی از سال ۶۱ تا الان. ما حصل این چند سال این بود که معلم هنر با رشته‌ها و شاخه‌های هنری متعددی در ارتباط است. با دانش‌آموزان علاقه‌مند زیادی روبه‌روست ولی به کتاب درسی محدود می‌شود. در ضمن همکاران موازی وی در امور تربیتی و معلم ادبیات نیز در پرورش بچه‌ها به خصوص در زمینه‌های قرائت قرآن، سرود و همچنین داستان‌نویسی نقش مؤثری خواهند داشت. معلم هنر باید همه این‌ها را در نظر بگیرد و نهایتاً با هماهنگی کردن و سامان‌دهی این موارد سعی کند در شکوفایی استعداد دانش‌آموزان و هدایت درست آن‌ها موفق شود. اگر معلم هنر بخواهد واقعاً کار بکند سخت‌ترین درس، درس هنر است، اگر هم بخواهد کار نکند آسان‌ترین درس، درس هنر است.

در مورد تجربیات و ماه حاصل ۱۵ سال تدریس خودتان بگویید.

قسمت‌های چالشی ما در درس هنر کمبود نیروی انسانی برای تدریس هنر است. من در این ۱۵ سال هیچ همتی ندیدم که بخواهد این نقایص را برطرف کند. مثل این می‌ماند که بخواهیم زبان فرانسه را معلم ورزش تدریس کند و ما در این درس چنین کاری را شاهد هستیم. بحث دبیر تخصصی و غیرتخصصی خیلی مهم است. در منطقه‌ای که بنده هستم فقط ۴ دبیر هستیم که یک نفرمان سرگروه است. یکی معاون است. یعنی در ناحیه ۳ آموزش و پرورش قزوین، در منطقه البرز، حتی اگر همکاران من بیش از ۲۴ ساعت هم تدریس هنر بردارند و کل هفته خود را پر کنند باز هم درس هنر ساعت خالی دارد که به دبیران غیرتخصصی داده می‌شود.

در سطح استان وضعیت چگونه است؟

نظام دوست

ما فقط در ناحیه ۱ و ۲ و ۳ دبیر اختصاصی داریم که کل سه ناحیه را پوشش نمی‌دهد و در حومه نیز دبیر تخصصی نداریم.

بهنام کیا در سند تحول بنیادین ساحت‌های تربیتی ساحت هنری و زیبایی‌شناختی به‌عنوان یکی از حوزه‌های تازه و بکر دیده می‌شود. در این سند برای دانش‌آموزان شش حوزه در بخش تربیتی پیش‌بینی شده که عبارت است از ساحت اعتقادی، اخلاقی عبادی، ساحت علمی و فناوری، حوزه اقتصاد و مهارت، حوزه سیاسی اجتماعی، حوزه زیستی و بدنی و حوزه تربیت هنری و زیبایی‌شناختی که حوزه هنری مورد غفلت بیشتری واقع شده است. تجربیات ما در حوزه هنری بسیار اندک است. تعداد نیروی انسانی نیز کم و کمیت و کیفیت برنامه درسی مدارس مطلوب نیست. رسالت و مسئولیت سنگینی

تأثیر وجود دبیر غیرتخصصی در آموزش و پرورش چیست؟

نظام دوست

درس هنر را بی‌هویت می‌کند، اهمیتش را کم می‌کند. من در مدرسه تیزهوشان قزوین که ادعا می‌کنند بهترین دانش‌آموزان استان را می‌آورند درس داده‌ام. حتی در این مدرسه هم طی دو سال موفق نشدم همکاران را مجاب کنم که کارگاه هنری داشته باشیم. دبیر غیرتخصصی، موجب می‌شود ذوق زیبایی‌شناختی دانش‌آموز کم شود. کتاب هفتم، هشتم و نهم دارای فصل‌های متعددی است و تنوع زیاد شده است مثلاً هنر نمایش یا موسیقی را اضافه کرده‌اند. اما هنوز در سیستم آموزشی تربیت

رسیدیم. اینکه برنامه‌ریزی به کار جهت می‌دهد و آن را دارای اهمیت می‌کند و همچنین مثلاً وقتی ما مدیر مدرسه شدیم قرار نیست تمام کاستی‌های آن را برطرف کنیم و قرار است حرکت کوچک اما روبه‌جلویی انجام دهیم و بچه‌ها یاد بگیرند که بتوانند کار را امتداد دهند و در ادامه فعالیت‌های یکدیگر اقدام نیکی انجام دهند.

❁ حقیقت محمود رضا حقیقت هستم و ۲۰ سال سابقه تدریس هنر دارم. کارشناسی را در تهران گرفتم و در منطقه ۱ قزوین تدریس می‌کنم.

فضا چطور است؟ دانش آموزان چگونه‌اند؟

❁ حقیقت بچه‌ها خیلی خوب‌اند، اما فشارها و استرس‌هایی از طرف درس‌های دیگر به آن‌ها وارد می‌شود. من سعی می‌کنم، در هنر، استرس‌هایشان از بین برود. می‌شود فضایی ساخت که علاوه بر پیگیری کتاب درسی و آموزش آن، دانش‌آموزان هم لذت ببرند. هدایت بچه‌ها به‌سوی آموزش هنر از طریق بازی تأثیرات مثبتی روی آن‌ها می‌گذارد.

لذت بچه‌ها از هنر چگونه حاصل می‌شود؟

❁ حقیقت بر اساس تجربه جدیدی که من دارم بچه‌ها از حضور در کلاس لذت خواهند برد. من سعی می‌کنم که در کلاس طوری درس را پیش ببرم که حالت بازی داشته باشد. مثلاً در درس خوشنویسی بعد از گروه‌بندی بچه‌ها بینشان مسابقه می‌گذارم. سرمشق به آن‌ها می‌دهم و پس از تمرین، زیر اشکالاتشان خط می‌کشم و آن‌ها با کمک دوستانشان اشکال خود را رفع می‌کنند و سپس نسبت به پیشرفت آن‌ها در خط تحریری امتیاز می‌گیرند.

شما چگونه بچه‌ها را تقسیم‌بندی می‌کنید که فقط به یک هنر خاص پرداخته نشود و همه هنرها را در کنار هم پیش ببرید.

❁ حقیقت بر اساس تجربیاتی که در این سال‌ها به دست آورده‌ام سعی می‌کنم به یک هنر نپردازم. من کمبود خودم را به این صورت جبران می‌کنم که از بچه‌هایی که چند سال در سایر حوزه‌های هنر آموزش دیده‌اند و با آن آشنا هستند استفاده می‌کنم. آن‌ها زیر نظر خودم به گفتن اطلاعات گوناگون در آن زمینه به دیگر دانش‌آموز، مشغول می‌شوند.

❁ بنکدار مرضیه بنکدار هستم و ۲۳ سال سابقه دارم. منطقه ۱ تدریس می‌کنم و سرگروه

دبیر سرفصل‌های مجزایی برای این‌ها نداریم. یعنی معلم‌هایی که آموزش می‌بینند همچنان همانند ما در حال آموزش دیدن هستند.

بعد از چهار پنج سال انتظار می‌رود که در سرفصل‌ها تغییراتی اعمال شود و نیروی جدید کم و کاستی کمتری داشته باشد.

در بررسی کتاب‌ها چه نظری دارید؟

❁ نظام دوست کتاب هفتم دارای هدفمندی و برنامه‌ریزی است. مثلاً می‌توانیم بگوییم شاهبیت پایه هفتم هنر «دیدن» است و مهم‌ترین درسش در سال اول کتاب است. پایه نهم درس خوبی دارد که امسال در جهت بهبود آن تغییری داشته؛ به این صورت که قبلاً نوشته بود «اهمیت و کاربرد طراحی در هنر» و اکنون نوشته است: «اهمیت و کاربرد طراحی در زندگی». خیلی معنای آن بسط پیدا کرده و مدیریت پروژه را به دانش‌آموز یاد می‌دهد.

شما چگونه آن را تدریس می‌کنید که بیشتر تقویت شود؟

❁ نظام دوست من به بچه‌های یک کلاس ۳۰-۴۰ نفره ماژیکي دادم. اول به یک نفر ۱۰ ثانیه وقت می‌دادم که روی تابلو چیزی بکشد. بعد از ۱۰ ثانیه نفر دوم می‌آمد که سه امکان داشت ۱. طرحی به چیز قبلی اضافه کند ۲. طرح جدیدی بکشد ۳. طرح قبلی را اصلاح کند. بعد از ۱۰ ثانیه نفر سوم و الی آخر. کل کار که انجام می‌شد در نهایت یک طرح بی‌ربط روی تابلو دیده می‌شد. بعد من صحبت‌هایی در این مورد انجام دادم گفتم این قلم‌نشان‌دهنده قدرت تأثیرگذاری شما در جامعه است. کادر و تابلویی که رویش این طرح را کشیدید جامعه شماست و ۱۰ ثانیه فرصت که به شما داده شده عمرتان است. سپس من ۱۰ ثانیه را به ۵ ثانیه کاهش دادم. بچه‌ها اعتراض کردند که ما در ۵ ثانیه چیزی نمی‌توانیم نقاشی کنیم من گفتم: «تصوری که اکثر ما داریم این است که فکر می‌کنیم باید در ۵ ثانیه همه چیز را بکشیم در صورتی که قرار است ما فقط کار کوچکی انجام دهیم ولی این حرکت باید روبه‌جلو باشد». این بار به آن‌ها برنامه دادم گفتم قرار است بعد از ۵ ثانیه‌های شما تصویری که روی تابلو می‌بینیم یک گل باشد. شروع کردیم. هر نفر قسمت کوچکی از گل را کشید. در نهایت توانستیم یک تصویر مشخص را روی تابلو ببینیم. کار یک ساعت و نیم کلاس در آن جلسه به پایان رسید و ما از این فعالیت به نتایج مثبت و خوبی

وحید نظام دوست

کتاب هفتم
دارای هدفمندی
و برنامه‌ریزی
است. مثلاً
می‌توانیم
بگوییم شاهبیت
پایه هفتم هنر
«دیدن» است و
مهم‌ترین درسش
درس اول کتاب
است. پایه نهم
درس خوبی دارد
که امسال در
جهت بهبود آن
تغییری داشته
است

محمود حقیقت

من سعی می‌کنم
که در کلاس
طوری درس
را پیش ببرم
که حالت بازی
داشته باشد.
مثلاً در درس
خوشنویسی بعد
از گروه‌بندی
بچه‌های نشان
مسابقه می‌گذارم

استان هستم.

در مورد وجود کارگاه هنر بگویید؟

✽ بنکدار خیلی کم پیش آمده در مدارس ما کارگاه هنر وجود داشته باشد. شاید از ۱۰ درصد هم کمتر! اگر کارگاهی گذاشته شود فقط در حد یک چهاردیواری است که، ابزار خاصی در آن وجود ندارد. متأسفانه در برخی نواحی درس هنر توسط مدیر و معاونش برداشته می‌شود. اصلاً سر کلاس هم نمی‌روند و آن را تدریس نمی‌کنند.

در مورد کتاب درسی و تغییرات انجام شده باید گفت که از آن به بعد خیلی چیزها تغییر کرد. من خودم با انگیزه سر کلاس می‌روم. ولی بچه‌ها با این کتاب خلاقیتشان در کارها اوج گرفت. البته در مورد کتاب پایه هشتم باید گفت به مبحث خوشنویسی زیادتر از حد لازم پرداخته شده است. همکاران ما در ترم دوم فقط به تدریس خوشنویسی می‌پردازند و این مسئله برای بچه‌ها خسته‌کننده است. البته اگر نقاشی خط نیز ترکیب شود اوضاع تغییر زیادی خواهد کرد. اما اکنون بچه‌ها شکایت دارند که ما زمان زیادی را به خط باید اختصاص دهیم و راضی نیستند. البته خود من خط تحریر کار می‌کنم و این را به پانزده دقیقه آخر کلاس موکول می‌کنم تا بچه‌ها خسته نشوند.

✽ علی اکبری اعظم علی اکبری هشتم و ۱۸ سال سابقه تدریس دارم و در مدارس قزوین به تدریس هنر اشتغال دارم.

دیدگاه شما راجع به کتاب‌های هنر؟

✽ علی اکبری کتاب هنر جدید مثل جریان

بود که خیلی چیزها را شست و رفت. چالشی بود برای دبیران و بچه‌ها. یکنواختی گذشته از بین رفت و معلم‌ها به خود آمدند و فهمیدند از هنر آن قدر که نیاز است بدانند، نمی‌دانند. دگرذیسی به وجود آمد. از آنجایی که کتاب سنگین‌تر شده بود من در دوره‌های آموزش کتاب، که در تهران برگزار شد، خدمت اساتید حاضر شدم، اما آن کارگاه‌ها به اندازه نیاز، رضایت‌بخش نبود و باری نداشت. تمام همکاران و سرگروهان تلاش کردند تا کارگاه‌هایی در استانمان برگزار کنیم و همکاران را با این کتاب جدید آشنا کنیم. بعد از این کارگاه‌ها ذهن همکارانمان تازه راه افتاد و فهمیدند که باید چه کنند. معمولاً همکاران گرایش‌های خودشان را در کلاس پررنگ‌تر می‌کنند و طبیعی هم هست، چراکه در آن زمینه توانمند هستند و حرف بیشتری برای گفتن دارند و این برمی‌گردد به دوره تربیت معلم که بیشتر دروس ما شامل هنرهای تجسمی، نقاشی و نیز هنر خوشنویسی بود. اکنون نیز اکثر آروی همین دو موضوع مانور داده می‌شود.

فرایند آموزش امری تدریجی است. با توجه به این شما اکنون کارگاه‌های آموزشی می‌گذارید؟

✽ علی اکبری بله ما در زمینه مجسمه، موسیقی و ... برای دبیران جوان و کم‌تجربه کارگاه‌هایی برگزار کردیم. در زمینه دبیران غیرتخصصی تقریباً ۵، ۶ سال پیش بود که یک کلاس تربیت معلم ۲۰ نفره در قزوین تشکیل شد و لیسانس هنر را در شهید رجایی قزوین به دانشجویان دادند؛ سپس، استخدام شدند. ولی متأسفانه آن‌ها اکنون در روستاهای قزوین آموزش

مرضیه بندگان

در بخش هنرهای سنتی از آن‌ها می‌خواهم روی مانتوی خود نقاشی پارچه انجام دهند و نقوش پیاده کنند و روی سفال نیز نقطه کوبی کنند

ابتدایی تدریس می‌کنند و شرایط گرفتن انتقالی را به خاطر امور اداری ندارند. درحالی‌که در شهر ما دبیر تخصصی هنر نیاز داریم. اکنون کسانی که به‌صورت تخصصی هنر را آموزش دیده‌اند در اطراف قزوین به کار دیگری مشغول‌اند و این حکایتگر مشکلات اداری موجود در این زمینه است.

تجربیات و خاطرات خوب این ۱۸ سال را بگویید.

✳️ **علی اکبری** من از هیچ کدام از هنرهای که در کتاب مطرح شده نمی‌گذرم و در موضوعاتی هم که کمتر آشنایی دارم تا حد امکان مطالعه می‌کنم و به بچه‌ها معرفی‌شان می‌کنم و آن‌ها را موظف می‌کنم اطلاعات عمومی خود را در زمینه‌های هنری بالا ببرند. به آن‌ها می‌گویم شما قرار نیست همگی هنرمند شوید؛ اما مسائلی هست که باید به‌عنوان اطلاعات عمومی بدانید. در زمینه هنر خوشنویسی به بچه‌ها این درس را به‌صورت فرم و تجسمی تدریس می‌کنم. بچه‌ها کاغذ پوستی می‌آورند و از روی سرمشق کپی می‌کنند. سپس به آن‌ها می‌گویم به خط به‌عنوان کاسه، کوزه و... نگاه کنند و فرم‌های جدیدی با تغییر چیدمان آن‌ها طراحی کنند. درعین‌حال خط‌های اصیل خوشنویسی به‌صورت کلی گفته می‌شود و در مورد تکنیک و تاریخ خط صحبت‌هایی می‌شود. اما فضای کلاس برای کار با قلم آماده نیست و علاقه هم کمتر است.

بهترین تجربه و احساسی را که تاکنون در کلاس هنر به دست آورده‌اید تعریف کنید.

✳️ **علی اکبری** من وقتی از چارچوب کتاب بیرون رفتم نتیجه بهتری گرفتم. در پایه هفتم پروژه‌ای به نام «درخت» را اول سال شروع می‌کنم. دلیل آن این است که در مدارسی مانند استعدادهای درخشان رقابت زیاد است و بچه‌ها سعی در کسب بهترین نمره‌ها دارند. برای همین از روی کارهایی که به آن‌ها نمره ۲۰ داده شده تقلید می‌کنند. روزی به بچه‌ها گفتم، در درس طراحی، چهره خودتان را بکشید. بچه‌ها همه شاکمی شدند که ما توان این کار را نداریم. گفتم خیلی خوب، پس، هر کس درخت بکشد، اما یادتان باشد آن درخت شما هستید و در شما ۳۰ نفر هیچ کس نباید درختش شبیه دیگری باشد. یک هفته فرصت داشتند. درخت‌ها را کشیدند و آن‌ها را آوردند. همه را به هم چسباندیم و به دیوار کلاس زدیم و من از مجموعه رونشان عکس گرفتم و به صورت فیلم در آوردم و با نوشتاری زیر آن برایشان

به نمایش گذاشتم. برای زمانی که شما می‌خواهید برق چشمان کودکان و بچه‌ها را ببینید باید آن‌ها را با چیزی روبه‌رو کنید که قبلاً نمی‌دانستند. آن‌ها فهمیدند انسان‌های ویژه‌ای هستند همان‌طور که درخت‌هایشان ویژه هستند. این درخت‌ها کنار هم جنگل را درست می‌کنند همان‌طور که این‌ها کنار هم جامعه را درست می‌کنند و بچه‌ها به حکم تیزهوشان آمدنشان نباید لزوماً همگی دکتر یا مهندس شوند و این را باید درک کنند که هر کدام به دلایلی خاص به آنجا آمده‌اند و به تفاوت‌های هم احترام بگذارند. سال بعد این موضوع در پرسش مهر ریاست جمهوری آمده بود که چگونه تحمل صحبت با هم را در مدارس زیاد کنیم؟

مسئله دیگری درباره تجربه خوشنویسی داشتم. من خوش‌نویس نیستم و به نظرم خوشنویسی هنر تمام‌شده‌ای نیست. چارچوب‌های هنری در همه دسته‌بندی‌های هنری یک چیز واحد است. اشکالی ندارد اگر من به موسیقی مسلط نیستم اما مهم این است که ما روی اصول و مبانی هنر حرکت کنیم.

یعنی تکثر هنرها به وحدت هنری می‌انجامد: در زبان عشق دانی لیلی و مجنون یکی است هست فرقی در عبارتها ولی مضمون یکی است.

✳️ **علی اکبری** در خوشنویسی کار با فرم را انجام دادم و درست است که شرایط کار با قلم را در کلاس نداشتیم اما با چسباندن دو عدد خودکار به هم توانستیم به بچه‌ها خطوط محیطی را بفهمانیم و سپس کارهای شکلی را با خطوط انجام می‌دهیم. یکی از حروف الفبا مثلاً حرف «ی» را حول یک نقطه می‌چرخانم بعد می‌گویم اگر شما طرح صنعتی باشید این طرح را می‌توانید رینگ ماشین کنید. آن‌ها روی این قضیه کار می‌کنند و به چیزهای جالبی می‌رسند. اما در مورد خط تحریر، من امسال کتابی را در دو کلاس نهم درس می‌دادم که از یک همکار گرفته بودم. مسابقه‌ای بینشان برگزار کردم و هزینه پخش کتاب را برای جایزه نفر اول گذاشتم. مانند مسابقات جام جهانی گروه‌بندی‌شان کردم و از هر گروه یک نفر بالا می‌آمد و با نفر بالا آمده از گروه دیگر رقابت می‌کرد. این‌ها برای مسابقه و جایزه مسابقه روی خوشنویسی یک بیت شعر یک ساعت و نیم وقت صرف می‌کردند. درحالی‌که قبل از آن در جلسات یک و نیم ساعتی که به هنرهای گوناگون می‌پرداختیم حوصله‌شان سر می‌رفت و خسته می‌شدند. اما به خاطر جایزه اکنون با انگیزه شده بودند. زیر کار دروترین دانش‌آموز هم به خاطر

اعظم علی اکبری

مرضیه خلخالی

حرکت جدیدی
که اتفاق افتاد
تلفیق درس هنر
با سایر دروس
است. ارتباط
طولی دروس هنر
با حوزه روان
شناختی و درس
ریاضی تجربه خوبی
بود

اشکال هندسی و زوایا و ... ارتباط دادم. کسب جایزه مشغول کار می شد و بهترین خطها را می نوشت. در نهایت کارت هدیه را در کاور طلایی رنگ به برنده هر کلاس به همراه خطی که نوشته بود دادم و آنها بسیار مشعوف شدند.

بنکدار در بخش هنرهای سنتی از آنها می خواهم روی مانتوی خود نقاشی پارچه انجام دهند و نقوش پیاده کنند و روی سفال نیز نقطه کوبی کنند. دختران به این کارها علاقه زیادی دارند و گاهی به جای دیگر دروسشان سر کلاس هنر حاضر می شوند. موسیقی نیز خیلی روی بچهها تأثیر مثبت می گذارد و زنگ هنر همراه با کارهایی که در حال انجام است چه خوب است که موسیقی نیز گذاشته شود چون خودشان می گویند احساس خوبی در آن زمان پیدا می کنند.

علی اکبری تنها انگیزه‌ای که سبب می شود ما معلمی کنیم بچهها هستند. تمام غرغره‌های بیرون کلاس یک طرف، وقتی هم وارد کلاس می شویم یک طرف؛ سرتاپا معلم می شویم. به خاطر بچهها این کار را می کنیم. وظیفه ما پرورش هنرمند نیست. در این مقطع تنها بچهها را با رشته‌های هنری آشنا می کنیم و آنها را هدایت می کنیم. در زمینه موسیقی در کلاس از بچههایی که سازی می نوازند می خواهیم سازشان را بیآورند و در موردش توضیحاتی بدهند و مراحل آموزشی و هزینه ساز و پیچ و خم‌های مسیرشان را برای بچهها بگویند. چه بسا در سال‌های بعدی افراد دیگری نیز به عرصه موسیقی وارد می شوند.

از شما برای حضور در این میزگرد تشکر می کنم.

حقیقت با توجه به اینکه مطالعه به شدت کم و قدرت نوشتن پایین است ... در روستای آوج تجربه‌ای جالب در این زمینه به دست آوردم. در آنجا علاوه بر هنر به من درس انشا هم داده شده بود. برایم سؤال بود که چگونه انشا درس بدهم. به ذهنم رسید از بخش نمایش که در کتاب وجود دارد استفاده کنم تا بچهها را به سمت نوشتن سوق بدهم. ابتدا گروه‌بندی شدند بعد قرار شد یک آیتم در حد ۱۰ دقیقه اجرا داشته باشند. آنها برای آماده شدن به طور طبیعی از آیتم‌هایی که در صدا و سیما و جاهای دیگر بود شروع به تقلید کردند. بعد از گذشت دو هفته به آنها گفتم خودتان شروع به نوشتن کنید و با نوشته‌های خود نمایش بسازید. تئاتر و انشا را تلفیق کردم و دیدم دانش‌آموزی که تا قبل از آن چند خط بیشتر نمی توانست بنویسد با توضیح دادن تفاوت داستان و نمایشنامه و زبان گفتار به نوشتار شروع به نوشتن چندین صفحه کرد. موضوعاتشان را نیز در مورد مشکلات و اشکالاتی که در مدرسه و محیط خود می دیدند انتخاب می کردند و می نوشتند و اجرا می کردند.

خلخالی زینب خلخالی هستیم و باید توضیح بدهم که حرکت جدیدی که اتفاق افتاد تلفیق درس هنر با سایر دروس است. ارتباط طولی دروس هنر با حوزه روان‌شناختی و درس ریاضی تجربه خوبی بود. نقوش هندسی و طراحی را به